

E-LEARNINGOVÉ STRATEGIE V EDUKACI NEMOCNÝCH – METODICKÁ DOPORUČENÍ

E-LEARNING STRATEGIES IN THE EDUCATION OF PATIENTS - METHODOICAL AND SYSTEMATIC SUGGESTION

A. Pokorná

Masarykova univerzita, Lékařská fakulta, Katedra ošetřovatelství

Abstrakt

Využívání e-learningových strategií v andragogice se stává stále populárnější. Jednou ze stále ještě nepříliš dobře saturovaných sociálních skupin této formy informování a edukace jsou pacienti, kteří by tak mohli získat validní informace v přirozeném sociálním prostředí bez pocitu časové tísně. Příspěvek shrnuje nejen možnosti využívání multimediální podpory edukace nemocných, ale zmiňuje také případná rizika on line edukace pacientů ve vztahu k následné compliance nemocných a věrohodnosti zdrojů.

Klíčová slova: e-learning, e-kurz, elektronická podpory edukace nemocných, medicínská informatika, rizika.

Abstract

The e-learning strategies in education of the adult persons are commonly used and become more and more popular. There is one little bit ignored social group in this process of implementation of e-learning in education. This is group of patients which could obtaine a lot of valid information through the internet in the natural social enviroment and without pressure of time. This artikle summarize not only possibility of using multimedia support of education there are also mentioned potential riscs of online education regarding to subsequent compliance of patients and credibility of sources.

Keywords: e-learning, e-course, electronical support of education of patients, medical informatics, riscs.

Zdravotnictví je odvětví pod stálým tlakem odrážející požadavky na vysokou kvalitu poskytované péče, kontrolu výdajů, vládní nařízení a zvyšující se konkurenční tlak. Stoupají také požadavky na užívání moderních technologií a postupů, které umožní zajištění kvalitní a erudované péče.

Zdravotnická a medicínská informatika se v posledních desetiletích progresivně rozvíjí. Následkem tohoto trendu stoupá potřeba využívání moderních informačních technologií v medicíně a zdravotní péči spolu s nutností odpovídající přípravy klinických profesionálů nového tisíciletí a nových léčebných a terapeutických postupů [1].

Prožíváme období globalizace a tak jsou také počítače ve zdravotní péči používány nejen při diagnostickém a terapeutickém procesu, ale samozřejmě také jako prostředek k uchování a předávání informací a dat o nemocném. Jejich využití je však mnohem širší např. při vyhodnocení kvality péče, podpoře při rozhodování v péči (zdroj validních informací z minulosti), při plánování a managementu péče a v neposlední řadě mají významnou úlohu ve zdravotnickém výzkumu. Práce s daty, jejich kritická analýza a interpretace představuje také velmi podstatnou součást vzdělávání zdravotnických odborníků.

Je potřeba držet krok s dobou a nezaostávat za moderními informačními technologiemi, které jsou využívány běžnou populací a které většina osob již umí velmi efektivně využívat. Počítač v současné době vlastní většina rodin spolu s přístupem k internetu. Zdravotníci by si měli být vědomi, že již nemusí být jediným zdrojem informací pro nemocného (i když stále velmi významným) a naopak by měli aktivně zapojit nemocné do péče o své zdraví a tím je motivovat k získávání nových znalostí a prohlubování dosavadních. Bouřlivě se rozvíjející informační společnost nabízí nepřebornou škálu možností, počínaje jednoduchými internetovými stránkami a konče rozsáhlými autorskými díly. Co je tedy e-learning? A lze jej využít pro populaci pacientů? E-learning je v podstatě jakékoli využívání elektronických materiálních a didaktických prostředků k efektivnímu dosažení vzdělávacího cíle s tím, že je realizován nejenom prostřednictvím počítačových sítí.

V českém prostředí je spojován zejména s řízeným studiem v rámci LMS¹ (Learning Management System – systém řízení elektronické výuky – učební správní systém) [2].

E-learning je také definován jako poskytování informací a instrukcí počítačem - cestou CD ROMu, internetu, nebo intranetu s těmito znaky:

- zahrnuje obsah relevantní ke studované problematice;
- používá takové vzdělávací metody jako příklady a praktické ukázky za účelem pomoci v učení;
- používá mediální elementy jako slova a obrázky k předání obsahu;

¹ LMS - je zkratka z anglických slov „Learning Management System“, která v doslovném překladu znamená „učební správní systém“. Tento termín se již v odborné praxi zažil a **nepřekládá se**. LMS je pro studenta virtuální **studijní prostředí** (aplikace), ve kterém nalezne: kurzy, testy a pokyny jak studovat. Dále v tomto prostředí nalezne svůj aktuální rozvrh úkolů, diskusní fórum, kde se může účastnit jednotlivých diskusí k tématům a konzultovat nejasné části jakoby se nacházel ve skutečné výukové prostředí.

- buduje nové znalosti a dovednosti v návaznosti na individuální vzdělávací cíle a zlepšující organizaci vzdělávání [2].

V rámci online edukace je možno zmínit několik možných metodologických přístupů. Relativně osvědčenou a hojně užívanou možností jsou klasické webové stránky určité pacientské skupiny či zdravotnického zařízení, které poskytují informace o specifickém onemocnění či jsou zdroji dalších informací ve formě odkazů. Poměrně častou službou jsou také různé druhy poraden a diskusních fór. Při hodnocení zdroje informací lze také mnohdy usuzovat na kvalitu poskytovaných informací, nicméně u tak dynamického média jakým je internet, nelze vyloučit, že i stránka doposud považovaná za seriózní může poskytovat zavádějící informace, proto při využívání online zdrojů je potřeba vždy provést kritickou analýzu věrohodnosti zdroje. Jinou možností je pak vytvoření klasického e-learningového kurzu, který bude zahrnovat prvky interaktivity a umožní efektivní zpětnou vazbu mezi poskytovatelem informace a jejím příjemcem. Z technického hlediska je potřeba objektivně zhodnotit cílovou skupinu pro níž je kurz připravován a požadavky na vstupní znalosti a dovednosti budoucích uživatelů kurzu.

Závěr

Vzhledem k tomu, že online edukace nemocných neprobíhá za přímé fyzické přítomnosti edukovaného, studijní materiály a zdrojové dokumenty musí být přizpůsobeny některým požadavkům, které usnadní využívání e-learningového kurzu. Distanční vzdělávací text by měl mít logickou strukturu a měl by obsahovat tzv. environment a manner čili prostředí a styl (tj. obsahovou a formální vzhlednost) [2].

Stejně jako u kontaktní formy edukace, tak i v elektronicky podporované formě edukace je nezbytná akceptace obecných charakteristik a zásad (determinanty edukace, její cíle, metody, formy a prostředky a v neposlední řadě bariéry edukace) [3]. Využitím moderních technologií v procesu informování a edukace nemocných se otevírají široké možnosti pro zlepšení vzájemné spolupráce zdravotníků a nemocných, nicméně je potřeba vždy akceptovat specifické postupy a efektivní zpětnou vazbu [4].

Literatura

[1] VAN BEMMEL, J.H. Handbook of medical informatics.

http://www.mieur.nl/mihandbook/r_3_3/handbook/home.htm [2008-06-08].

[2] KOPECKÝ, K. *E-learning (nejen) pro pedagogy*. Olomouc: HANEX, 2006. ISBN 80-85783-50-9.

[3] MOORE, G. S. *You can teach online: building a creative learning environment*. Boston:McGraw-Hill, 2001, 100 s. ISBN 0072455179.